

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative

1. Cauzele care au condiționat elaborarea proiectului, inițiatorii proiectului

Prezentul proiect de lege este interconectat cu proiectul Legii privind Agenția recuperarea bunurilor infracționale și are ca scop aducerea cadrului legislativ în vigoare în concordanță cu prevederile noului proiect de lege.

Necesitatea ambelor proiecte de lege este dictată de angajamentele asumate de Republica Moldova atât în cadrul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.112 din 2 iulie 2014, cât și de angajamentele care derivă din Convențiile internaționale: Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate.

Reiterăm faptul că, subsecvent angajamentelor asumate prin semnarea Acordului de asociere și ratificarea convențiilor internaționale, Programul de guvernare 2016-2018 de asemenea prevede necesitatea de

- a) *perfecționare a cadrului legislativ necesar pentru organizarea activității de investigare financiară, depistare, urmărire și conservare a bunurilor provenite din infracțiuni pentru asigurarea confiscării acestora, inclusiv pentru recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiuni, în special prin infracțiuni de corupție și conexe, în urma analizei internaționale specializate a cadrului juridic și a practicilor Republicii Moldova.*
- b) *stabilire a instituției cu competențe de identificare, recuperare și administrare a bunurilor provenite din activități infracționale și aflate pe teritoriul Republicii Moldova sau peste hotarele ei. ”*

Trebuie să notăm că necesitatea derulării investigațiilor financiare și existenței unei autorități înzestrate cu competențe distincte derivă și din instrumentele internaționale împotriva corupției și criminalității organizate ratificate de Republica Moldova¹. Prin esența sa, investigațiile financiare reprezintă un instrument important, pro activ, în efectuarea urmăririi penale, în special în cauzele de corupție și spălare a banilor, care presupune colectarea, colaționarea și analizarea tuturor informațiilor disponibile în vederea urmăririi bunurilor și instrumentelor obținute sau folosite la săvârșirea de infracțiuni și confiscarea acestora. Astfel de investigații au o arie de acoperire largă și constau în cercetări directe (verificarea unor dosare, identificarea faptelor, percheziții, supraveghere), precum și în utilizarea unor metode indirecte (ordine de obținere a unor documente, audieri, expertize).

Complementar, menționăm că necesitatea stabilirii unor norme referitoare la procedura și instituțiile implicate în procesul de recuperare, administrare și valorificare a bunurilor provenite din infracțiuni, precum și a creării unei instituții responsabile de acest domeniu, este condiționată și de punerea în aplicare a prevederilor cap.V al Convenției ONU împotriva corupției, Republica Moldova fiind momentan în proces de evaluare, anume la acest capitol. Notăm că rezultatele evaluării ONU vor servi ca reper și vor fi preluate și în evaluările desfășurate de organisme europene (GRECO, UE).

¹ Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate etc.

La baza acestui proiect de lege, de asemenea au stat constatările Studiului elaborat de Centrul Internațional de Recuperare a Activelor din cadrul Institutului de Guvernare din BASEL (autor: Pedro Gomez, specialist superior în domeniul recuperării activelor) la solicitarea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în cadrul proiectului "Consolidarea capacităților Centrului Național Anticorupție de exercitare a funcțiilor de prevenire și analiză a corupției", finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe a Norvegiei. Majoritatea recomandărilor Studiului au fost luate în considerare și reflectate în textul prezentului proiect de lege și a proiectului de Lege privind Agenția recuperarea bunurilor infracționale, care urmează a fi dezbătute și examinate la pachet, pentru a oferi abordarea comprehensivă și multidimensională necesară.

În lumina celor enunțate, reiterăm faptul că promovarea și adoptarea proiectului respectiv reprezintă o prioritate incontestabilă pentru Republica Moldova.

2. Scopul proiectului

Scopul proiectului legii este de a institui reglementări distincte privind procedura identificării, urmăririi, recuperării, sechestrării și confiscării bunurilor infracționale.

3. Descrierea proiectului și elementelor novatorii

Prin proiectul legii se propune operarea unui șir de amendamente la Codul penal, Legea cu privire la Centrul Național Anticorupție (CNA), Codul de procedură penală (CPP) și Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală.

3.1. Modificările la CPP sînt concentrate pe următoarele aspecte:

- **prin art.6** se instituie două noi noțiuni distincte: bun infracțional și investigații financiare paralele. Noțiunile respective au fost definite în conformitate cu standardele internaționale invocate mai sus (Convențiile ONU), precum și ținînd cont de cele mai bune practici, consacrate la nivel internațional (Ghiduri și metodologii, elaborate inclusiv sub auspiciile ONU).
- **Noul articol 207/1** reglementează **cazuri speciale, excepționale de valorificare a bunurilor sechestrate:**
 - dacă depozitarea, întreținerea sau administrarea bunurilor sechestrate necesită cheltuieli disproporționate în raport cu valoarea lor;
 - valoarea bunurilor s-a diminuat semnificativ, în proporție de cel puțin 10% pe parcursul unui an din momentul aplicării sechestrului;
 - termenul de garanție sau de valabilitate a bunurilor expiră;
 - bunurile sînt produse inflamabile, petroliere sau prezintă un alt risc pentru viața, sănătatea persoanelor sau pentru mediul ambiant;
 - bunurile sînt animalele sau păsări vii;
 - bunurile au fost folosite, în orice mod, la săvîrșirea infracțiunii.

Menționăm că prevederile respective sînt compatibile celor mai bune practici internaționale, iar majoritatea statelor reglementează de o manieră separată procesul valorificării anticipate a bunurilor infracționale sechestrate.

- **noul capitol III din Titlul VII al CPP** reglementează procesul recuperării bunurilor infracționale și etapele acestuia:
 - urmărirea bunurilor infracționale și acumularea probelor;
 - indisponibilizarea bunurilor infracționale;
 - confiscarea bunurilor infracționale și acordarea despăgubirilor;
 - restituirea bunurilor infracționale.
- **Urmărirea bunurilor infracționale și acumularea probelor.** Proiectul legii prevede expres în art.229/2 propus în CPP că în vederea urmăririi bunurilor infracționale și acumulării probelor cu privire la bunurile respective, organul de urmărire penală desfășoară investigații financiare paralele. În cazul urmăririi penale pe infracțiunile expres stabilite, și anume: *la art.181², 239-240, 242¹, 242², 243, 279, 324-335¹, 352¹ din Codul penal, precum și în cazul infracțiunilor comise cu folosirea situației de serviciu, prevăzute la art.190 și 191 Cod penal* organul de urmărire penală dispune prin delegație Agenției Recuperare Bunurilor Infracționale urmărirea bunurilor infracționale, acumularea probelor cu privire la acestea.
- **Indisponibilizarea bunurilor (art.229/3)** se dispune prin încheierea instanței de judecată de punere sub sechestru sau, după caz, prin ordinul ARBI în condițiile Legii privind Agenția recuperare bunuri infracționale (a se vedea art.11 din proiectul Legii).
- **Confiscarea și acordarea despăgubirilor (art.229/4).** Proiectul prevede că procedura de confiscare, precum și acordarea despăgubirilor, se vor desfășura în condițiile CP și CPP.
- **Întoarcerea (restituirea) bunurilor infracționale (229/5).** Regula generală este că în temeiul instanței de judecată, bunurile infracționale indisponibilizate, fie trec în proprietatea statului (confiscare), fie se restituie proprietarului de drept, fie se trec în proprietatea victimei, a părții civile sau a părții vătămate (despăgubire). În cazul în care bunurile infracționale se află în afara țării, se prevede că acestea se repatriază Republicii Moldova, iar cele aflate în Republica Moldova în legătură cu infracțiunile săvârșite peste hotare rămân, după caz, în Republica Moldova sau se repatriază statutului corespunzător, în cadrul cooperării juridice internaționale. Vom menționa că prevederea respectivă este interconectată cu prevederile relevante din Capitolul V al Convenției ONU împotriva corupției, care reglementează procedurile de asistență și cooperare judiciară în procesul recuperării bunurilor. În special, este relevant art.57 al Convenției care statuează că:

”Un stat parte care a confiscat bunuri în aplicarea art.31 sau 55 din prezenta convenție dispune de acestea, inclusiv restituindu-le proprietarilor legitimi anteriori, în aplicarea paragrafului 3 al prezentului articol și conform dispozițiilor prezentei convenții și dreptului său intern. Fiecare stat parte adoptă, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a permite autorităților sale competente să restituie bunurile confiscate, atunci când acționează la cererea unui alt stat parte, conform prezentei convenții și ținând seama de drepturile terților de bună-credință”.
- **Evaluarea și administrarea bunurilor infracționale (art.229/6),** adică depozitarea, întreținerea și gestionarea bunurilor sechestrate, **potrivit regulii generale, este asigurată de către Ministerul Finanțelor**, în baza încheierii de aplicare a sechestrului dispuse de instanța de judecată și a Regulamentului adoptat de Guvern. În cazul **bunurilor infracționale provenite din infracțiunile specificate la art.229/2** activitățile de evaluare și administrare a bunurilor **se vor asigura de ARBI.**

- **art.229/7** descrie **procedura de valorificare a bunurilor, în condițiile speciale stabilite la art.207/1 al CPP** și anume:
 - Ministerul finanțelor înstrăinează bunurile infracționale sechestrate în cadrul licitației publice, vânzându-le la preț egal sau mai mare decât cel evaluat. Dacă bunurile sechestrate nu au fost vândute după organizarea a două licitații publice, vânzarea lor are loc în cadrul licitațiilor publice cu diminuarea treptată a prețului sau, în cazul unui sigur cumpărător – prin negocieri directe, în baza regulamentului adoptat de Guvern.
 - Ministerul finanțelor consemnează sumele de bani obținute din valorificarea bunurilor infracționale pe un cont temporar de depozit, deschis pe numele bănuitului, învinuitului, inculpatului. Recipisa de consemnare a sumei respective se predă organului de urmărire penală care a solicitat aplicarea sechestrului în termen de cel mult 3 zile din momentul valorificării bunurilor.
- completarea **articolului 258 din CPP** urmărește stabilirea expresă a faptului că orice organ de urmărire penală, în cadrul investigării categoriilor de infracțiuni specificate la art.229/2 din CPP, poate solicita ARBI efectuarea investigațiilor financiare paralele, iar Agenția este obligată să informeze organul de urmărire penală despre măsurile întreprinse în baza delegației dispuse prin intermediul procesului verbal de consemnare a rezultatelor investigațiilor financiare paralele. Totodată, termenul de 10 zile prevăzut de norma generală a CPP pentru comunicarea acțiunilor întreprinse în baza delegației nu se va aplica și în cazul specific de transmitere a unei delegații către ARBI, deoarece investigațiile financiare, în special dacă presupun elemente de extranietate, nu permit respectarea unui termen atât de scurt.

3.2. Modificările la art.111 din Codul penal sînt orientate spre asigurarea executării măsurii de confiscare și asigurarea recuperării bunurilor infracționale, fiind reglementat expres faptul că **antecedentele penale nu vor fi considerate stinse pînă la executarea integrală a pedepsei penale, a reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune, a transferării valorii bunurilor confiscate la buget.**

3.3. Modificările la Legea cu privire la CNA, 1104/2002, se referă la 2 articole ale legii, după cum urmează:

- la articolul 4 se propune completarea atribuțiilor CNA, prin specificarea expresă a competenței de a asigura recuperarea bunurilor infracționale;
- la articolul 10 sînt incluse prevederi privind competența Colegiului CNA de a aproba Regulamentul de desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției de șef al Agenției Recuperarea Bunurilor Infracționale (ARBI) și prevederi corelative privind numirea directorului ARBI.

3.4. Modificările la Legea cu privire la statutul ofițerului de urmărire penală, nr.333/2006, de asemenea sînt conectate cu noua Lege a Agenției recuperarea bunurilor infracționale și includ noua normă, potrivit căreia în cadrul ARBI activează colaboratori cu statut de ofițeri de urmărire penală, ofițeri de investigații, iar în cadrul ARBI pot fi delegați ofițeri de urmărire penală, din cadrul altor instituții, cu statut de ofițer de legătură. Procedura propriu-zisă a delegării urmează a fi reglementată de un act interdepartamental, adoptat de către conducerea instituțiilor abilitate cu competențe de urmărire penală.

4. Impactul proiectului asupra prevenirii/combaterii corupției și criminalității

În condițiile în care proiectul legii este interconectat cu proiectul Legii privind Agenția recuperarea bunurilor infracționale, opinăm că și acest proiect va avea un impact semnificativ pentru combaterea corupției, deoarece este adresat direct rezultatului, motivului comiterii infracțiunilor, or obținerea unor venituri, bunuri, avantaje necuvenite reprezintă mobilul infracțiunilor de îmbogățire ilicită, infracțiunilor de corupție sau asimilate corupției; infracțiunilor grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, care au cauzat prejudicii în proporții mari sau deosebit de mari și au fost săvârșite în interes material.

5. Nivelul de compatibilitate a proiectului cu normele tratatelor internaționale

Proiectul legii este compatibil și este elaborat anume pentru transpunerea angajamentelor Republicii Moldova care derivă din tratatele internaționale:

- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate adoptate la New York la 15 noiembrie 2000;
- Convenția Națiunilor Unite împotriva Corupției adoptată la New York la 31 octombrie 2003 (capitolul V);
- Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția
- Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană.

6. Cuantumul mijloacelor bugetare necesare pentru implementarea proiectului.

Punerea în aplicare a legii nu va determina cheltuieli bugetare suplimentare, deoarece ARBI va fi constituită ca subdiviziune autonomă în cadrul CNA, fără a fi necesară alocarea de resurse umane sau bugetare suplimentare.

Crearea ARBI va contribui dimpotrivă la sporirea veniturilor la buget prin asigurarea recuperării valorii unor bunuri produs al infracțiunilor.

7. Acțiuni ulterioare adoptării proiectului legii

Acțiunile ulterioare adoptării proiectului Legii sînt descrise la art.18 al proiectului Legii privind Agenția recuperarea bunurilor infracționale.

Notăm adițional necesitatea adoptării prezentului proiect la pachet cu proiectul Legii privind Agenția recuperarea bunurilor infracționale, astfel, încît să fie asigurată coerența și consecvența implementării și neadmiterea intervenției unor blocaje de ordin legislativ și, implicit, instituțional.